

Тернопільська обласна бібліотека для дітей

Науково-методичний відділ

Бібліотеки для дітей Тернопільщини: рік 2019

Аналітично-статистичний огляд

Тернопіль, 2020

УДК 027.625(477.84)

Б 59

Бібліотеки для дітей Тернопільщини: рік 2019: аналіт.-стат. огляд / Терноп. обл. бібл. для дітей, наук.-метод. від.; підгот. Т. В. Хованець, Н. З. Тимчук. – Тернопіль, 2020. – 37 с.

Щорічний аналітично-статистичний огляд «Бібліотеки для дітей Тернопільщини: рік 2019» підготовлено на основі статистичних та інформаційних звітів бібліотек для дітей, що дає можливість отримати інформацію про стан, проблеми та перспективи розвитку книгозбірень області, які обслуговують дітей. Матеріали, викладені в огляді, будуть корисними для керівників установ, працівників місцевої влади та управління культури.

Підготували:

Відповідальна за випуск:

Т.В. Хованець

Н.З. Тимчук

Н. С. Новіцька

Діяльність бібліотек для дітей Тернопільської області у 2019 році була спрямована на удосконалення роботи бібліотек району, надання методичної та практичної допомоги сільським бібліотекарям з питань обслуговування користувачів-дітей та сприяння розвитку і поширенню бібліотечних інновацій.

Щорічно бібліотеки для дітей приймають участь у Всеукраїнських та обласних конкурсах, проєктах, які проводяться за ініціативи Національної бібліотеки України для дітей, Української бібліотечної асоціації та інших Міжнародних фондів та програм.

У 2019 році користувачі та бібліотекарі взяли участь у :

- Всеукраїнському конкурсі есе «Діти єднають Україну»;
- Всеукраїнському конкурсі «ЛІДЕР ЧИТАННЯ»;
- Всеукраїнському дитячому літературному конкурсі «Творчі канікули»;
- Всеукраїнському тижні дитячого читання;
- Міжрегіональному конкурсі дитячої листівки «Ми – єдині і по духу, і по крові»;
- Регіональному конкурсі-проєкті «Мистецтво створювати... бібліотеку»;
- Фотоконкурсі «Бібліотекар в об'єктиві»;
- Ярмарку бібліотечних ідей «Бібліотека. Інформація. Знання. Успіх» у форматі Печа-куча;
- Літніх читаннях.

В умовах, що продиктовані нині нелегким часом та неоднозначними обставинами економічно-політичної ситуації в країні, бібліотеки для дітей особливу увагу приділяють:

- ❖ утвердженню в свідомості та почуттях юних особистостей патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України,
- ❖ вихованню поваги до Конституції України та державної символіки,
- ❖ орієнтація на військово-патріотичне виховання,
- ❖ формуванню толерантного ставлення до інших культур і традицій.

З нагоди відзначення 100-річчя проголошення Акту злуки УНР і ЗУНР дитячі бібліотеки взяли участь у Міжрегіональному конкурсі дитячої листівки «Ми – єдині і по духу, і по крові», організованому Тернопільською обласною бібліотекою для дітей та Обласним комунальним закладом «Харківська обласна бібліотека для дітей» за підтримки Управління культури Тернопільської обласної державної адміністрації та Управління культури і туризму Харківської обласної державної адміністрації.

Участь у конкурсі взяли обласна бібліотека для дітей та Бережанська, Заліщицька, Козівська, Кременецька, Монастириська, Підволочиська, Підгаєцька, Тернопільська районна, Шумська ЦБД та 5 бібліотек для дітей м. Тернополя. До бібліотеки надійшло 93 конкурсних роботи. Найкращі з них були надіслані до м. Харкова.

Також на честь 100-річчя з дня проголошення Злуки Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки Національна бібліотека України для дітей у партнерстві з громадськими організаціями, Національною секцією ІВВУ та Творчим об'єднанням дитячих письменників НСПУ, за підтримки Міністерства культури України, проведено Всеукраїнський конкурс есе «Діти єднають Україну».

До Тернопільської обласної бібліотеки для дітей надійшло 29 конкурсних матеріалів від учасників – читачів районних, міських бібліотек для дітей та сільських бібліотек-філій області.

Найкращі роботи надіслані до Національної бібліотеки України для дітей.

Учасниками цього конкурсу були: обласна бібліотека для дітей та 10 бібліотек для дітей (Борщівська, Бучацька, Гусятинська, Заліщицька, Збаразька, Козівська, Монастириська, Підволочиська, Підгаєцька, Тернопільська ЦБД).

З метою сприяння формування у дітей та підлітків патріотичних почуттів – любові до рідної природи, краю, Батьківщини; прищеплення любові до рідної мови; розвиток

естетичної свідомості, здатності до творчої самореалізації, створення умов для реалізації творчих здібностей та талантів дітей було проведено Всеукраїнський дитячий літературний конкурс «Творчі канікули» – 2019.

Організаторами даного конкурсу були: Національна секція Міжнародної ради з дитячої книги (ІВВУ), Національна спілка письменників України, Українська асоціація працівників бібліотек для дітей, Фонд Миколи Томенка «Рідна країна», Національна бібліотека України для дітей.

До обласної бібліотеки для дітей надійшло 67 конкурсних матеріалів від 21 учасника.

До участі в конкурсі долучилися: обласна бібліотека для дітей, 7 центральних та 1 міська бібліотека для дітей (Бучацька, Гусятинська, Збаразька, Козівська, Монастирська, Тернопільська ЦБД та Почаївська МБД).

Детальніше про умови конкурсів, які проводилися у 2019 році та про переможців висвітлено в інформаційному бюлетні «Творчі діти Тернопільщини» (ТОБД, 2019 рік).

З метою виховання почуття патріотизму, формування національної свідомості підростаючого покоління та з нагоди відзначення **Дня соборності України, Дня Незалежності, Дня пам'яті героїв Крут, Дня пам'яті жертв Голодомору, Дня Героїв Небесної Сотні, вшанування Революції Гідності** в бібліотеках області проводились різноманітні заходи. Так до **Дня соборності України** цікавими були:

➤ Година історичної правди «Всім серцем люблю Україну», книжкові виставки «Хай квітне в віках соборна Україна», «Соборність України: історія, факти» (Бережанська ЦБД).

➤ Патріотична бесіда «Єдина духом Україна» (Бучацька ЦБД).

➤ Історична година єднання «Ми овіяні духом єднання», флешмоб «Діти єднають Україну!» (Збаразька ЦБД).

➤ Літературно-мистецька композиція «Соборна мати Україна – одна на всіх, як оберіг», книжкова виставка «Сила єдності» (Козівська ЦБД).

➤ Урок історії «Величний акт Єднання», виставка-міркування «Моя єдина Україна» (Центральна бібліотека для дітей Тернопільської міської ЦБС).

➤ Екскурс в історію «День Соборності України: відродження нації» (Тернопільська районна ЦБД).

➤ Година державності «Соборність рідної землі – основа нації й держави» (Скалатська МБД).

В історії українського народу є події, які мають надзвичайне значення, вони не втратили своєї актуальності й по сьогоднішній день. Однією з таких подій є здобуття незалежності 1991 року. **До Дня Незалежності** бібліотеками проведено такі заходи, як:

➤ Бібліотечна мозаїка «Україна є, Україна буде» (Кременецька МБД).

➤ Book Slam «Я люблю Україну», конкурс на найбільш яскраво прочитаний вірш (Підволочиська ЦДБ).

➤ Літературно-музичне свято «Україно моя калинова, Незалежності правда свята» (Почаївська МБД).

➤ Флешмоб «З Україною в серці» (Тернопільська міська ЦБД).

Цьогоріч в Україні відзначалась 101-річниця бою під Крутами, котрий для українського народу став символом героїзму та самопожертви молодого покоління в боротьбі за незалежність. **До Дня пам'яті героїв Крут** в бібліотеках проведено:

➤ Історичний екскурс «Крути – символ національної честі» (Заліщицька ЦБД).

➤ Героїко-патріотичні читання «Крути – і сум, і біль, і вічна слава» (Зборівська ЦБД).

➤ Історична година «Квіти у полі, там де Крути» (Козівська ЦБД).

- Година історичної пам'яті «За мирний світ під Крутами стояла країна молода» (Копиченецька МБД).
- Урок мужності «Під Крутами жертвний хрест стоїть» (Кременецька МБД).
- Історично-патріотична година «Трагедія КРУТ: кризь призму минулого і сучасного» (Монастириська ЦБД).
- Історичні паралелі «Герої Крут та Майдану» (Центральна бібліотека для дітей Тернопільської міської ЦБС).
- Година історичної правди «Пам'ятати про Крути» (Тернопільська районна ЦБД).
- Година історії «Герої Крут – цвіт української нації» (Скала-Подільська МБД).

Щороку останньої суботи листопада в Україні вшановують **пам'ять жертв Голодомору 1932-1933 рр.** Центральні бібліотеки для дітей також долучились до вшанування такими заходами:

- Історичний екскурс «Чорна сповідь моєї України» (Бережанська ЦБД).
- Година скорботи «Смерть мала ім'я – Голод» (Кременецька МБД).
- Година історичної пам'яті «Життя утворене від жита, бо хліб – усьому голова» (Монастириська ЦБД).
- Виставка-інсталяція «Розсекречена пам'ять» (Центральна бібліотека для дітей Тернопільської ЦБС).
- Урок історичної пам'яті «Голодне лихоліття» (Чортківська МБД №1).

20 лютого в Україні відзначається День пам'яті Героїв Небесної Сотні. Українці вшановують подвиг учасників Революції гідності, по всій Україні проходять сотні пам'ятних акцій. До **Дня вшанування Героїв Небесної Сотні** бібліотеки провели:

- Патріотичну годину «Не плач, мамо, я не сам, нас тут ціла сотня» (Заліщицька ЦБД).
- Виховний захід «Їх дух незламний і безсмертний подвиг накреслив шлях до мирного життя» (Козівська ЦБД).

➤ Урок мужності «Вони виборювали майбутнє України» (Монастириська ЦБД).

➤ Годину пам'яті «Герої не вмирають» (Почаївська МБД).

➤ Урок політичної свідомості «У Революції Гідності – доля народу» (Тернопільська районна ЦБД).

На знак вшанування відваги, сили духу і стійкості людей, які віддали своє життя під час **Революції Гідності** організовано і проведено:

➤ Альманах пам'яті «Пам'яті ангелів» (Шумська ЦБД).

➤ Бесіду-діалог «День Гідності та Свободи» (Кременецька ЦБД).

➤ Патріотично-інформаційну бесіду «Події, що змінили долю України» (Тернопільська районна ЦБД).

➤ Книжково-ілюстративну виставку «Тільки тим історія належить, хто сьогодні бореться й живе» (Зборівська ЦБД).

➤ Тематичну полицку «Гідність. Свобода. Пам'ять» (Кременецька МБД).

Цікавими були також наступні заходи національно-патріотичного спрямування:

➤ Слайд-екскурс «Жовто-синій прапор волі», віртуальна подорож «Нам випала доля нелегка, солдате» (Монастириська ЦБД).

➤ Виставка «Степан Бандера – символ української революції» (Козівська ЦБД).

➤ Гра-мандрівка «Знов про славу козацьку згадаймо» (Кременецька ЦБД).

Найбільше й найдорожче добро в кожного народу – це його мова. Вона є найціннішим скарбом людини. Кожен народ оберігає цей скарб, його чистоту, мелодійність, багатство. Любов до своєї мови, до Батьківщини споконвіку живуть у серцях українців. Українська мова – це душа нашого народу.

В рамках відзначення **Дня рідної мови** були проведені заходи:

➤ Мовна акварель «Відкрий, о рідна моя мово, свої скарбниці золоті» (Бережанська ЦБД).

➤ Урок-елегія «Кохані звуки, рідне слово – моя сердечна українська мово», виставка-роздум «Мова моєї країни» (Козівська ЦБД).

➤ Мовознавчий турнір «Гра словами, гра в слова», година мовознавства «О, рідна мово ти моя, як любо ти звучиш» (Кременецька МБД).

➤ Свято рідної мови «Мова моя співуча, ніжна і квітуча» (Підволочиська ЦБД).

➤ Конкурсно-ігрова мозаїка «Душа народу бринить у слові» (Тернопільська районна ЦБД).

Уже 16-ий рік поспіль у третю суботу травня в Україні відзначається **День Європи**. З метою розширення знань з питань європейської інтеграції, отримання нової інформації про європейські країни більше 20 бібліотек для дітей Тернопільської області отримали бокси із добіркою матеріалів. Проєкт запроваджений Представництвом Європейського Союзу в Україні.

Так, у рамках проєкту в червні в Почаївській міській бібліотеці для дітей відбулося відкриття інформаційного куточку Європейського Союзу «ЄС на книжковій полиці». Тут представлена символіка ЄС, яка складається із хештега, прапора, карти ЄС, методичної літератури, сувенірної продукції. Проведено інтелектуальну гру «Європа у великому і малому, в історії та мріях», гру з пазлами «Експрес в Європу», пізнавальну годину «Символіка Європейського Союзу», інформаційна година «Відкрий для себе Європу».

У день свята у Заліщицькій державній гімназії при підтримці районної бібліотеки для дітей учні 8 класів взяли участь у відкритому онлайн-уроці «Європа починається з тебе». Дітям розповіли про те, як впровадження європейських цінностей та стандартів впливає на якість життя в Україні.

Кременецька міська бібліотека для дітей також долучилась до створення куточка ЄС «ЄС – на книжковій полиці». Користувачі з цікавістю переглянули матеріали

європейського куточка та взяли участь у ігровій програмі: відповідали на питання вікторини «Що я знаю про ЄС» та змагались у грі, під час якої не тільки перевіряли свої знання, а й дізналися багато нового.

Цьогоріч Україна і **Китай** відзначають 25 років встановлення дипломатичних відносин. З цього приводу 2019 рік Президентом України оголошено – Роком Китаю в Україні.

Якщо звернутися до давніх історичних фактів, то можна відзначити, що вперше згадка про український народ відзначилася в спеціальному літописі Юань- Ши. Мова йде про те, що завдячуючи імператорові Хубілаї (монгольському засновникові династії Юань) була створена спеціальна руська сотня. Тобто наприкінці XIII століття у Піднебесну потрапили кияни, які служили в гвардії китайського імператора. Виходить, що багато століть тому гвардійцями китайського імператора були українці! Можна зробити висновок про те, що не зважаючи на різницю в культурному плані, відносини між державами почалися досить давно. З цього приводу районної бібліотеки провели:

- Інформаційну хвилину «Китай здалека і зблизька» (Бережанська ЦБД).
- Інтернет-мандрівку «Країна, де говорять китайською» (Заліщицька ЦБД).
- Бесіду-знайомство «Цікаве знайомство з Китаєм» (Кременецька ЦБД).
- Виставку-інсталяцію «Загадковий Китай» (Підгаєцька ЦБД).
- Міні-бесіду «Золоті сторінки китайської літератури» (Тернопільська районна ЦБД).
- Казковий семафор «Сад китайських казок» (Бібліотека-філія № 3 для дітей КУ «Тернопільська міська ЦБС») та ін.

Народознавство. Краєзнавство.

З метою відродження традицій та звичаїв, популяризації обрядів українського народу у Шумській ЦБД були проведені

цікаві масові заходи: виставка-вертеп «Радій Земле – Син Божий родився»; до великодніх свят виставка-свято «Свята Пасха йде до хати, будемо Великдень справляти». Секретами створення писанок ділилася Іванна Погонєць, викладач Педагогічного коледжу Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка на майстер-класі «Моя писанка». Проведено свято «Сильний Миколай» – шашковий турнір серед учнів 1-8 класів та члени клубу «Потрійний шах», який функціонує при бібліотеці. Діти випробовували свої сили в грі. На завершення турніру переможців було нагороджено грамотами та солодкими подарунками.

В стінах Монастириської ЦДБ спільно з учасниками лемківських занять бібліотекарі організували бібліоколяду «Ходить світом коляда». Діти дарували дзвінкоголосі вітання-віншування присутнім в залі. А напередодні світлого дня Воскресіння Христового з учнями 4-х класів проведено майстер-клас «Розмалюємо писанку разом» у техніці декупаж. За допомогою паперових серветок з тематичними малюнками та яєчного білка діти прикрасили Великодні писанки.

Збаразька ЦБД долучилася до Щедрого Вівторка – Всеукраїнського дня добрих справ у рамках глобального руху Giving Tuesday та спільно із районним центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та Збаразьким будинком дитячої та юнацької творчості започаткувала проєкт «Благодійний івент «Щедрий Вівторок». Під час проєкту відбувались майстер-класи з виготовлення новорічного Мікі Мауса, ялинкових іграшок з природних матеріалів, різдвяного ангела, символу 2020 року – мишки, розпису пряників. Всі вироби, виготовлені під час майстер-класів, згодом були реалізовані вихованцями Будинку дитячої та юнацької творчості на благодійному аукціоні.

У Бучацькій районній бібліотеці для дітей відбувся краєзнавчий флешмоб «Поезії чарівні звуки», приурочений всесвітньому Дню поезії. Учасники заходу читали поетичні рядки разом з дітьми та ділились своїми думками про улюблені поетичні твори. До 85-річчя з дня народження Володимира

Вихруща проведено поетичний вернісаж «Світ починається з любові».

Інтелектуальний розвиток особистості, допомога у засвоєнні шкільної програми

З метою популяризації і підтримки дитячого читання, залучення до бібліотеки нових користувачів спеціалізовані бібліотеки для дітей області долучились до **міжобласного дня читання «Березень. Читають всі!»**, організованого **Конструкторським бюро бібліотекарів** (проектом професійного партнерства Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської та Хмельницької обласних бібліотек для дітей).

В цей день читають одну і ту ж книгу. Тогогоріч для голосного читання була обрана книга славетного українця Івана Франка «Коли ще звірі говорили», якій у 2019 році виповнилось 120 років.

Бібліотекарі Заліщицької ЦБД разом з першокласниками переглянули презентацію про Івана Франка, читали казки та обговорювали і коментували вчинки казкових героїв. Голосне читання доповнила вікторина за прочитаними казками та виставка однієї книги «Чарівна скарбничка казок Івана Франка».

Підгаєцька районна бібліотека для дітей також долучилася до голосних читань книги славетного українця. Для читачів казки читали запрошені гості: воїн АТО, доброволець М. Озарчук, провідний методист РБК – М. Бугай, методист по театральному жанрі – Г. Жибак, директор районного будинку культури – В. Доскоч, студентка медичного коледжу – Т. Симко, працівник ДПШ Козівського управління ГУДФС Тернопільської області – В. Черевко, а також батьки дітей благодійного фонду «Світ дітей».

Центральна бібліотека для дітей м. Тернополя створила бук-арт «Коли ще звірі говорили», присвячений 120-ій річниці виходу в світ збірки казок І. Я. Франка.

Напередодні 250-річчя від дня народження знаменитого українського письменника Івана Котляревського, у бібліотеці-філії № 3 для дітей Тернопільської міської ЦБС було розгорнуто виставку-огляд «Безсмертний полтавець», а також

представлено буктрейлер «Енеїда Котляревського – ... енциклопедія українського життя XVIII ст.». Увазі присутніх представлено цікаві факти про життя та діяльність письменника, його внесок в українську й світову літературу.

З нагоди відзначення ювілеїв видатних українських та зарубіжних письменників 2019 року бібліотекарі підготували серію виставок «Письменники ювіляри року»:

- Айпостер «Життя, що схоже на театр» (до 200-річчя від дня народження П. Куліша).

- Виставка-портрет «Що записано в книгу життя: О. Довженко» (до 125-річчя від дня народження).

- Літературна мозаїка «Письменник гідності і правди» (до 90-річчя від дня народження Д. Павличка).

- Екскурс у минуле «Музичний код України» (до 180-річчя від дня народження П. Чубинського).

З нагоди дня народження Лесі України в Тернопільській центральній міській бібліотеці для дітей пройшла літературно-мистецька година «Леся Українка. В дитячому крузі. Вірші та казки для дітей». Родзинкою заходу стала зустріч школярів з відомою тернопільською поетесою пані Мартою Чопик, яка представила юним учасникам заходу свою віршовану казку «Біда навчить» – нову, сучасну інтерпретацію казки Лесі Українки.

До 70-річчя від народження легенди української пісні, композитора, поета, виконавця Володимира Івасюка в Тернопільській центральній міській бібліотеці для дітей відбувся мистецький вечір-портрет «Володимир Івасюк – митець, який надто любив Україну». Оформлено книжково-ілюстративну виставку «Володимир Івасюк. Життя як пісня». З презентацією фотосвітлин «Миттєвості «Червоної рути» виступив журналіст Роман Островський (м. Копичинці). Родзинкою заходу стала літературно-мистецька програма «У полоні пісень Володимира Івасюка», підготовлена студентами факультету мистецтв ТНПУ ім. В. Гнатюка.

В 2019 році виповнилася **205-та річниця від дня народження** видатного національного поета, пророка, духовного символу України, Великого Кобзаря – **Тараса**

Григоровича Шевченка. Про його долю, про його творчість та важке дитинство говорили бібліотекарі Почаївської міської бібліотеки для дітей з учнями 4 класу під час літературної години «Іду з дитинства до Тараса».

В бібліотеці-філії №2 для дітей м. Тернополь відбулась екскурсія за артбуком «Тарас Шевченко на Тернопільщині» для учнів музичної школи № 1 ім. В. Барвінського.

У Козівській районній бібліотеці для дітей 5 березня читачі бібліотеки, учні 3 класу провели літературні читання творів Великого Кобзаря.

Під назвою «І знову відкриваю Кобзаря» 9 березня відбувся конкурс читців у Зборівській бібліотеці для дітей. Учасники конкурсу – учні ЗОШ №2 та гімназії. Діти читали вірші великого Кобзаря. Журі конкурсу нагородили всіх учасників грамотами.

В Підгаєцькій районній бібліотеці для дітей устами молоді звучав Шевченко на конкурсі читців «Юнь шанує Кобзаря». Дійсно талановиті юнаки та дівчата продемонстрували майстерність художнього читання і передали глибокі відчуття і своє розуміння Шевченкового слова.

Літо – час шкільних канікул, коли діти відкривають світ і себе в цьому світі. Щорічно кожна бібліотека, яка обслуговує дитяче населення, розробляє і реалізовує **Програму літніх читань**. Літні читання сприяють створенню комфортного бібліотечного середовища, популяризації нових книг, проведенню цікавих заходів, творчих конкурсів, Інтернет-спілкуванню. Якщо протягом навчального року у школярів переважає «ділове читання», то влітку весь свій вільний час діти можуть присвятити читанню і улюбленим захопленням. Програма розрахована на роботу з дітьми різного віку. В її рамках бібліотека займається залученням дітей і підлітків до читання кращих художніх, науково-пізнавальних книг, за допомогою творчих конкурсів створює умови для читацького розвитку. Влітку бібліотека працює за програмою «Читаємо завжди – читаємо скрізь».

Працівники Шумської центральної бібліотеки для дітей радо зустрічали дітей у міському парку та на дитячих майданчиках з літературним вікендом «Якщо ви не читали, ми йдемо до вас». Під час цих зустрічей проходили ознайомлення із цікавими новинками книг «Читач сказав «Браво!» та сучасною українською дитячою прозою; проводились ігри-вікторини «Пізнай з якої казки», «Міркуй швидко, відповідай чітко».

Бібліотекарі Монастириської центральної бібліотеки для дітей організували книжкові посиденьки «Літературна альтанка у парку». Учасники літніх читань переглянули книжкову викладку літератури «Літні промінці на книжковій сторінці», на якій були представлені твори відомих сучасних письменників світу та наулюбленіші казки, грали ігри з м'ячем, взяли участь у вікторинах «Казковий ерудит», «Так чи ні?».

Працівники Козівської районної бібліотеки для дітей підготували надзвичайно цікаву гру для любителів книг, пригод і розваг, яка заповонила тисячі дітей по всій Україні. Так, за участю користувачів бібліотеки, учасників Благодійного Фонду «Світ дітей» та гуртківців дитячого парку «Лісова пісня» відбувся літературно-пригодницький квест «Нас у місті усі знають – тут читайлики зростають». Учасники заходу приєдналися до когорти тих, хто любить грати і перемагати. П'ять команд змагалися між собою, подолавши 5 локацій, вправно справились з усіма завданнями та здобули високі бали за їх виконання. Діти побували в районному центрі зайнятості, пожежно-рятувальній частині, на дитячому майданчику, сквері Героїв Небесної сотні та площі Незалежності. Щасливі, задоволені і трішки втомлені гравці отримали призи за участь у квесті, адже застосували всю свою енергію та креативність.

Програма «Літні канікули в бібліотеці» в Збаразькій центральній бібліотеці для дітей включала низку різноманітних захоплюючих заходів, а саме: книгомандри «З книгою на канікулах сумувати ніколи», літературну подорож-

вікторину «Хай в кожний дім приходиться казка, а в ній пригода, мудрість, ласка».

З нагоди **Міжнародного дня захисту** дітей Зборівська бібліотека для дітей організувала для своїх відвідувачів ігрову карусель на свіжому повітрі «Дитинства золота пора». На свято зібралися дошкільнята та діти молодшого шкільного віку. Вони позмагалися у конкурсі малюнків на асфальті «Дітям світу – сонце й мир», здійснили круїз – вікторину до «Міста казок». Крім того, усі дітки залюбки брали участь у вікторинах, конкурсах та розвагах, які відбувались в рамках ігрової програми «Дозвілля з бібліотекою». Найкмітливіші та найерудованіші учасники свята отримали заохочувальні призи.

На базі Збараської бібліотеки для дітей з липня працював англomовний літній денний **табір «#EnglshsummercampZbarazh2019»**, організований клубом «Розвивайка». Програма табору була змістовною та насиченою, містила екскурсії, інтерактивні години, пізнавальні посиденьки, розвиваючі ігри, вікторини, дискусії, віртуальні подорожі. Головна його родзинка – спілкування з волонтерами із США, які приїхали спеціально для того, щоб з користю провести час з дітьми та максимально закріпити навички англomовного спілкування.

В Зборівській бібліотеці організовано роботу **гуртка «Острівцеь дитинства»** – керівник-бібліотекар відділу обслуговування 1-9 кл. Наталія Лис. Всіх, хто хоче зробити своїми руками подарунок близьким чи друзям з ниток, паперу, картону, пластиліну, солоного тіста і т. д. залюбки навчають і допоможуть під час роботи гуртка. Тут по-справжньому можна відпочити після напруженого шкільного дня, отримати задоволення і творчу наснагу. У цікавий і захоплюючий світ знань, інформації та розваг потрапляють ті, хто завітає до гуртка «Жар-птиця». Діти набувають знань про навколишній світ, розвивають пам'ять, фантазію, беруть участь у різних вікторинах, ребусах, кросвордах.

В Почаївській міській бібліотеці для дітей працює **природничий клуб «Росинка»**, метою якого є виховувати у читачів любов до природи, до всього живого.

Учнів дев'ятих класів загальноосвітніх шкіл міста було запрошено на **чергове засідання Клубу молодого підприємця** Заліщицької центральної районної бібліотеки, яке проведено у формі презентації Заліщицького аграрного коледжу ім. Євгена Храпливого ВП НУБіП України. Основною метою є допомога і залучення молодих людей до економічної активності та розкриття їх творчого потенціалу, самореалізації.

У рамках чергового **Кіноклубу Docudays UA** при КП «Тернопільська кінокомісія» діти переглянули фільм «Проголосуйте за мене, будь ласка». Обговорення провела співзасновник дитячо-юнацького медійного центру «Планета Z» Наталія Оришак, котра є представником Тернопільської кінокомісії.

У центральній бібліотеці для дітей Тернопільської міської ЦБС з липня розпочав свою роботу **медійний клуб «Шпальта»**. Партнерами стали: студія дитячої анімації «Руда миша» (керівник Олена Мудра); медіалаб ПК «Березіль» (керівник Оксана Ратушняк); театральна школа-студія «Мельпопена» (керівник Надія Шамрик); студія ІТ-простір «Третій вимір», ГО «Культурно». Читачі разом з творчою командою та працівниками бібліотеки працювали над журналістською подачею матеріалу про Тернопіль і Тернопільщину та створенням відеофільму «Діти розповідають про Тернопіль».

Важливою складовою роботи бібліотеки є реклама її діяльності, яка відіграє важливу роль у формуванні іміджу книгозбірні, інформуванні про нові послуги та залученню потенційних користувачів до бібліотеки.

З метою популяризації книги, читання та бібліотеки та з нагоди Всеукраїнського дня бібліотек 30 вересня 2019 року в Бучацькій районній бібліотеці для дітей відбувся день відкритих дверей. В програмі були: книжково-ілюстративна виставка «Бібліотека день за днем», бліц-екскурсія «Дім, де живуть книги: історія і сьогодні», конкурс «Визнач героя за описом», конкурс-кросворд «Упізнай слово», вільний мікрофон «Я читаю тому, що...».

У бібліотеці-філії №5 для дітей м. Тернополя у кінці вересня стартував бібліофест ІХ «Бібліотеки – громаді. Відкритий простір». Розпочався він з виставки «Дивовижний світ мотанки-писанки», яку презентувала майстриня Ірина Харатін. Цікаві рукотвори, змістовна розповідь і доброзичлива атмосфера свята справили неповторне враження на відвідувачів. Проведено бібліотечний урок «Диво, ім'я якому книга» для учнів 4 класу. Школярі із великим захопленням ознайомилися з виданнями нових книг, подорожували бібліотекою, з цікавістю розглядали вироби майстрів у музеї та виставку приватної колекції машинок «Автопарк дитячих мрій», яку представив Ростислав Заяць. Також в бібліотеці відбулося відкриття оновленого простору «БібліоLand» – країна фантазій, читання та творчості».

Протягом минулого року на сторінках районних газет було надруковано безліч публікацій про діяльність центральних районних та міських бібліотек для дітей. Беззаперечним лідером вже декілька років поспіль серед висвітлення своєї роботи у періодиці є Козівська центральна бібліотека для дітей – 23 статті у районній газеті «Вільне слово» та 80 публікацій розміщених на блозі бібліотеки.

Реклама органічно ввійшла в життя кожної бібліотеки, її користувачів, як інструмент, який дозволяє знати про заклад все, або майже все. Першочерговим завданням бібліотечної реклами є створення привабливого іміджу бібліотеки і тим самим спонукає до залучення значної кількості користувачів.

Мережа бібліотек, що обслуговують дітей

В Тернопільській області дитяче населення обслуговує 742 бібліотеки, в тому числі: 712 сільських бібліотек-філій та 30 спеціалізованих бібліотек для дітей, з них:

- 1 – обласна бібліотека для дітей;
- 14 – центральних районних бібліотек для дітей (в т.ч. 3 центральних бібліотеки для дітей ОТГ);
- 15 – міських бібліотек для дітей;

В централізованій бібліотечній системі міста Тернополя користувачів-дітей обслуговує 5 міських бібліотек для дітей. Найбільша кількість дитячих бібліотек у Гусятинському (4), Борщівському та Кременецькому (3) районах, Чортківському та Підволочиському – по 2. **Табл.1**

Найбільша мережа сільських бібліотек-філій, що обслуговують дітей у: Борщівському (56), Тернопільському (52) та Теребовлянському (50) районах. **Табл.2**

Мережа бібліотек, що обслуговують дітей

№ п/п	Назва району	Дитячі районні та міські	в т.ч. міські	сільські	Загальна кількість
1.	Бережанський	1	-	39	40
2.	Борщівський	3	2	56	59
3.	Буцацький	1	-	48	49
4.	Гусятинський	4	3	41	45
5.	Заліщицький	1	-	51	52
6.	Збарзький	1	-	48	49
7.	Зборівський	1	-	48	49
8.	Козівський	1	-	33	34
9.	Кременецький	3	2	47	50
10.	Лановецький	-	-	40	40
11.	Монастирський	1	-	24	25

12.	Підволочиський	2	1	28	30
13.	Підгаєцький	1	-	26	27
14.	Теребовлянський	-	-	50	50
15.	Тернопільський	1	-	52	53
16.	Чортківський	2	2	43	45
17.	Шумський	1	-	32	33
	Всього	25	10		
18.	м.Тернопіль	5	5	-	5
	Всього: по області	29	15	712	741
19.	Обласна бібліотека для дітей	1			1
	Всього	30	15	712	742

Матеріально-технічна база бібліотек

Загальна площа приміщень бібліотек для дітей становить 4873,74 кв.м. (-36,5 у порівнянні з 2018 роком), з них 1866,50 кв.м. (44 %) використовується для зберігання бібліотечного фонду та періодичних видань. Проте, не всі бібліотеки належно забезпечені приміщеннями для відповідного зберігання бібліотечних ресурсів. Зокрема, у Підволочиській ЦБД бібліотечний фонд нараховує – 18,2 тис. примірників, площа для зберігання становить лиш 12 кв.м., Бучацькій ЦБД відповідно – 14,6 тис. примірників – 16 кв.м. Бережанська центральна, Гримайлівська, Хоростківська, Почаївська та Скалатська міські бібліотеки для дітей взагалі не забезпечені приміщеннями для зберігання своїх фондів. Найменші площі приміщень для обслуговування користувачів має Тернопільська (Великі Бірки) районна бібліотека для дітей (12 кв.м.) та Чортківська міська бібліотека для дітей (Степана Бандери, 37) – 10 кв.м.

Правовою формою визначається майнова власність бібліотек:

➤ 19 бібліотека для дітей володіє приміщенням на праві оперативного управління;

➤ 10 розташовані в орендованих приміщеннях: Бережанська ЦБД, Збаразька ЦБД, Кременецька ЦБД, Гримайлівська, Кременецька, Почаївська, Хоростківська міські дитячі книгозбірні, а також бібліотеки для дітей №3, №4, №5 Тернопільської міської ЦБС.

Для забезпечення комунікаційного зв'язку, координації взаємодії та вирішення виробничо-господарських проблем, бібліотеки для дітей використовують різноманітні засоби зв'язку. Проте, прикрим є факт відсутності стаціонарного телефонного зв'язку у Бережанській, Гусятинській, Заліщицькій, Зборівській, Кременецькій, Підволочиській, Тернопільській, Шумській районних та деяких міських бібліотеках для дітей. Із 29 бібліотек телефонізовано 6 районних бібліотек (із 14) та 8 міських (із 15). Свою електронну пошту мають 20 бібліотек для дітей.

Зміцнення матеріально-технічної бази бібліотек для дітей

Повільними темпами, але просувається комп'ютеризація бібліотек для дітей. На кінець 2019 року із 29 бібліотек 13 центральних районних та 9 міських бібліотек для дітей забезпечені ПК (56 одиниць), з них 51 комп'ютер має доступ до мережі Інтернет. Копіювально-розмножувальною технікою забезпечені 14 бібліотек для дітей (35 одиниць).

Основні показники діяльності бібліотек для дітей
у 2019 році

Користувачі бібліотек

У 2019 році в бібліотеках області обслужено користувачів-дітей 49728 (50234 у 2018 р.). *Табл.3 і 4*

№ п/п		2019 р.	2018 р.	+ / -
1.	Центральні бібліотеки для дітей	22329	22435	-106
2.	Міські бібліотеки для дітей	27399	27799	-400
Всього		49728	50234	-506

Кількість користувачів, згідно з єдиною реєстрацією

Згідно з єдиною реєстрацією кількість користувачів-дітей у бібліотеках області у 2019 році становить 34730.

№ п/п		2019 р.	2018 р.	+ / -
1.	Центральні бібліотеки для дітей	15306	15232	+74
2.	Міські бібліотеки для дітей	19424	19597	-99
Всього		34730	34829	-25

Кількість відвідувань бібліотек протягом року

У 2019 році користувачі-діти відвідали бібліотеки 424534 рази.

Масові заходи діти відвідували активно як і у 2018 році.

№ п/п		2019 р.	2018 р.	+ / -
1.	Центральні бібліотеки для дітей	208673	208565	+108
2.	Міські бібліотеки для дітей	215861	229456	-13595
Всього		424534	438021	-13487

Інформаційне обслуговування користувачів

Головним завданням у роботі бібліотек області залишається задоволення інформаційних потреб користувачів-дітей.

Інформаційним обслуговуванням охоплено 1129 абоненти (із 49728 користувачів-дітей), з них 242 – індивідуальні. Щорічно користувачам надається 8,5 тис. різних видів бібліографічних довідок.

Бібліотечний фонд

Станом на 1.01.2020 року бібліотечний фонд документів у дитячих бібліотеках становить 551064 примірники документів.

Зокрема у:

– центральних бібліотеках для дітей:

2019 р. – 215385 прим.;

2018 р. – 219357 (-3972) прим. *Табл.5*

– міських бібліотеках для дітей:

2019 р. – 335679 прим.;

2018 р. – 342713 (-7034) прим. *Табл.6*

Всього по області:

2019 р. – 551064 прим.;

2018 р. – 562070 (-11006) прим.

У складі бібліотечних фондів за видами документів, переважають книги 94,6 %, періодичні видання – 5,4 %. Література українською мовою – 61,3 %, російською – 38,5 %, іноземними мовами – 0,20 %, мовами нацменшин – 0,02 %.

Періодичні видання із загальної кількості фонду становлять:

➤ у центральних бібліотеках для дітей – 4,3 %;

➤ у міських бібліотеках для дітей – 6,1 %.

Аудіовізуальних матеріалів – 122, електронних видань – 27. Обертаність літератури по області становить 1,8.

Надходження літератури

За 2019 рік до спеціалізованих бібліотек для дітей області надійшло 13521 примірників нових документів, що в середньому складає 466 документів на одну бібліотеку, і цей показник є вищий за попередній рік. У центральні районні

бібліотеки надійшло в середньому по 627 прим.док., у міські – 303 прим.док. Поповнення фондів новою літературою дитячих бібліотек області складає 2,5 % від загального фонду, зокрема у:

- центральних районних бібліотеках для дітей – 4,1 %;
- міських бібліотеках для дітей – 1,4 %.

Надходження літератури становить – 13521 примірник документів, а вибуття – 24527 примірників. Вилучення видань майже в 1,8 разів переважає над поповненням фондів.

Надходження нової літератури, у порівнянні з 2018 роком збільшилося у центральних районних та міських бібліотеках для дітей. Зокрема у:

- центральних районних бібліотеках для дітей:
  - 2019 р. – 8783 прим.док.;
  - 2018 р. – 7070 прим.док. (+1713) *Табл.7*
- міських бібліотеках для дітей:
  - 2019 р. – 4738 прим.док.;
  - 2018 р. – 4540 прим.док. (+198) *Табл.8*

Найбільше надходження було у Козівській (1173 прим. док.), Бучацькій (1006), Бережанській (953), Борщівській (712), Монастириській (702), центральних бібліотеках для дітей та у Тернопільській центральній міській (887) та міській № 4 (808) бібліотеках для дітей.

Вибуття літератури

Вибуття літератури по області становить 24527 примірників. Головними причинами переваги вибуття літератури над надходженням є велика зношеність дитячої літератури, недостатнє фінансування на комплектування фондів та вихід із мережі області двох спеціалізованих бібліотек для дітей. Списання літератури для дітей у центральних районних бібліотеках для дітей складає – 12755 прим. (54,8 тис. прим. у 2018 р.), у міських бібліотеках для дітей – 11772 прим. (32,7 тис. прим. у 2018 р). Недостатнє фінансове забезпечення комплектування бібліотек літературою для дітей призводить до диспропорції поступлень нових видань для дітей до вибуття літератури. Вибуття дитячої

літератури переважає її надходження майже у всіх ЦДБ, подекуди і вдвічі, окрім Бережанської (+953) та Бучацької (+440) центральних бібліотек для дітей.

Книговидача

Дитячими бібліотеками видано 981243 прим. документів, в тому числі 80 % - книг, 19,8 % - періодичних видань та 0,2 % - аудіовізуальні матеріали.

Протягом року дітям було видано:

– у центральних районних бібліотеках для дітей:

2019 р. – 440347 док.;

2018 р. – 446124 док. (- 5777 до 2018 р.) *Табл.11*

– у міських бібліотеках для дітей:

2019 р. – 540896 док.;

2018 р. – 555386 док. (- 14490 до 2018 р.) *Табл.12*

Читаність дітей по області становить – 20, в тому числі:

- у центральних районних бібліотеках для дітей – 20;
- у міських бібліотеках для дітей – 20.

Надходження та використання коштів

У 2019 році загальна сума фінансування дитячих бібліотек області, за даними статистичних звітів, склала 11341,7 тис. грн. У порівнянні з попереднім роком, вона збільшилась на 941,8 тис. грн. Найбільша сума надходжень у Підгаєцькій (688,1 тис. грн.), Бучацькій (625,5), Кременецькій (436,6), Збараській (550,8) ЦБД та бібліотеках для дітей Тернопільської міської ЦБС (по 878,5).

Лєвова частина коштів використана на оплату праці працівників дитячих бібліотек (8897,9 тис. грн.), 131,9 тис. грн. – на комплектування бібліотечних фондів. Для проведення поточних та капітальних ремонтів – 520,7 тис. грн., в тому числі за рахунок коштів загального фонду – 131,9 тис. грн. Найменше профінансовано Гусятинську (106,7 тис. грн.), Бережанську (142 тис. грн.) та Тернопільську (В.Бірки) ЦБД (203,6 тис. грн.).

Багато років поспіль найкраще фінансується централізована бібліотечна система міста Тернополя. На утримання п'яти

дитячих бібліотек у 2019 році використано 4378,5 тис. грн. (на кожному із бібліотек – близько 875,7 тис. грн.).

Щодо використання коштів, то загальна сума у 2019 р. становила 11313,1 тис. грн., в тому числі:

– в центральних районних бібліотеках для дітей:

2019 р. – 5268,4 тис. грн.

2018 р. – 4595,2 тис. грн. **Табл.9**

– в міських бібліотеках для дітей:

2019 р. – 6089,6 тис. грн.

2018 р. – 5791,4 тис. грн. **Табл.10**

Всього по дитячих бібліотеках області:

2019 р. – 11358,0 тис. грн.

2018 р. – 10386,6 тис. грн.

Фандрейзингова діяльність, додаткові послуги в бібліотеках для дітей

Протягом року бібліотеки для дітей надавали користувачам – дітям додаткові послуги, від яких до спеціального фонду надійшло 736,4 тис. грн., в тому числі в центральних районних бібліотеках для дітей – 353,6 тис. грн., в міських бібліотеках для дітей – 382,8 тис. грн.

Кошти від надання платних послуг складають 31,6 тис. грн., благодійні та спонсорські внески – 255,7 тис. грн., інші джерела – 449,1 тис. грн.

Найбільше коштів від платних послуг одержали: Монастириська (1,3 тис. грн.) та Шумська (0,8 тис. грн.) центральні бібліотеки для дітей. 28,3 тис. грн. – Центральна бібліотека для дітей та бібліотеки для дітей №№2,3,4,5 Тернопільської міської ЦБС. Найбільше коштів благодійної і спонсорської допомоги одержала Бучацька (56 тис. грн.), Заліщицька (52,8 тис. грн.) та Козівська (29,3 тис. грн.) ЦБД.

На кінець року не використано 13,7 тис. грн. із спеціального фонду, зокрема у Шумській (14,0 тис. грн.), Заліщицькій (0,6 тис. грн.), Кременецькій (0,2 тис. грн.) ЦБД та у бібліотеках для дітей Тернопільської міської ЦБС (13,8 тис. грн.).

Таке нерівномірне та не пропорційне фінансове забезпечення не дозволяє повноцінно функціонувати бібліотекам для дітей. А також позбавляє їх можливості удосконалювати та поліпшувати комфортне середовище бібліотечних приміщень та умови обслуговування наймолодших громадян України, підвищувати позитивний імідж сучасної бібліотеки серед жителів міст, сіл та селищ Тернопільської області.

Бібліотечний персонал

В бібліотеках для дітей області працює 92 активних, талановитих та креативних бібліотечних спеціаліста. Багато своїх зусиль вони спрямовують на формування особистості дитини, залучення ширшого кола дітей до читання. Намагаються враховувати зміни у медіа просторі, запитах дітей і підлітків, освоюють нові технології, комп'ютерну техніку, використовують сучасне обладнання. Бібліотекарі підвищують свої професійні навички та кваліфікацію на обласних семінарах, під час тренінгів, що відбуваються на базах Інтернет – центрів обласних бібліотек. Створення позитивного професійного образу бібліотекаря та його фахової діяльності, визначається на рівні оптимальної форми взаємин з користувачами, шкільними та дошкільними закладами в кожному районі Тернопільщини. Відбувається постійне оновлення знань бібліотечних спеціалістів, які спрямовуються на підвищення якості та комфортності обслуговування користувачів.

За освітнім рівнем бібліотечних спеціалістів – 25 % із них мають повну вищу та 59 % базову вищу спеціальну освіту. Майже 66,3 % бібліотечних спеціалістів працюють в дитячих бібліотеках понад 20 років, а також:

- 4,4 % – до 3-х років,
- 13 % – 3–9 років,
- 16,3 % – 10–20 років.

Із 92 бібліотечних спеціалістів дитячих бібліотек області 11 (12 %) працюють неповний робочий день. До цього змушує серйозне недофінансування бібліотечної галузі у окремих

районах Тернопільської області (Борщівському, Гусятинському, Збараському та Кременецькому районах).

Методична робота

Методична діяльність центральних районних бібліотек для дітей у 2019 році включала такі напрямки:

- аналіз діяльності бібліотек по роботі з дитячим населенням;
- впровадження інновацій, допомога бібліотекарям в популяризації дитячої літератури;
- робота з довідково-бібліографічним апаратом бібліотеки;
- організація та проведення Тижня дитячого читання, Літніх читань для дітей.

Протягом року працівниками ЦБД області здійснено 173 виїзди (у т. ч. 29 комплексних) у бібліотеки-філії області.

В наш час вимоги до професії бібліотекаря швидко змінюються і ускладнюються. Тому, найбільш пріоритетним напрямом залишається **підвищення кваліфікації бібліотекарів**. У 2019 році для підвищення фахового рівня сільських бібліотекарів проведено 27 районних семінари та семінари-практикуми за темами:

- «Інновації у роботі сільських бібліотек Зборівської ОТГ», «Інформаційне забезпечення потреб громади» (Зборівська ЦБД);
- «Дитяча бібліотека – орієнтир в інформаційному полі сучасного користувача» (Бучацька ЦБД);
- «Особливості індивідуального спілкування з читачами-дітьми», «Екологічна просвіта – важлива складова у вихованні дітей» (Гусятинська ЦБД);
- «Сучасні тенденції в обслуговуванні користувачів-дітей», «Універсальна десяткова класифікація: основи систематизації документів за класифікаційною системою» (Заліщицька ЦБД);
- «Діяльність сучасної бібліотеки на допомогу екологічному вихованню населення», «Краєзнавчий

аспект в системі бібліотечного обслуговування» (Підволочиська ЦБД);

- «Краєзнавча робота, як один з аспектів пізнавального розвитку дитини» (Шумська ЦБД);
- «Створення позитивного іміджу бібліотеки», «Бібліотека та місцева громада: робота з позицій суспільних інтересів», «Стимулювання дитячого читання під час літніх канікул», «Шлях нової книги в бібліотеці: від оформлення акту до книжкової полиці» (Тернопільська районна ЦБД);
- «Дитяча бібліотека: творчість, пошук, досвід» (Бережанська ЦБД);
- «Краєзнавча діяльність публічних бібліотек» (Козівська ЦБД);
- «Роль бібліотечних закладів у національно-патріотичному вихованню читачів» (Скалатська МБД).

Постійне професійне стажування бібліотекарів, які тільки розпочали свою діяльність приносить позитивні результати. Такі стажування протягом року проводились на базі Зборівської ЦБД з 2-ма сільськими бібліотекарями сіл Августівка та Хоростець. На заняттях було висвітлено тему: «Сучасні інноваційні форми бібліотечної діяльності», «Бібліотека – центр інформаційної підтримки навчально-виховного процесу».

У системі підвищення кваліфікації бібліотечних працівників системи важливу роль відіграють форми, які спонукають до творчості і пошуку нестандартних рішень. У Заліщицькій ЦБД гарно зарекомендували себе методичні дні «Увага! Бібліоновина», професійні діалоги «Роль книги у сімейному вихованні дітей», години взаємних порад «Наочна форма популяризації літератури», інформаційні виступи «З досвіду роботи», методичні дні «У світі бібліотечних новин», бібліотечні калейдоскопи, прес-години «В читацький формуляр бібліотекаря», онлайн-спілкування «Бібліотеки Заліщанщини і Буковини в умовах інтеграції у Європейський простір», виробничі наради «Про основні завдання та діяльність бібліотек системи».

Працівники Збарзької ЦБД працювали над написанням заявки на отримання фінансової підтримки для реалізації мініпроєкту «Бібліотека для всіх» від Посольства Федеративної Республіки Німеччина, брали участь у конкурсі на міні-гранти на реалізацію ідей у #ЩедрийВівторок від Zagoriy Foundation, написанні Індустріального гранту для культурних організацій від House of Europe.

Козівська ЦБД в цьому році приймала участь у вебінарах для бібліотекарів:

- «Просування іміджу бібліотеки в соціальних мережах»;
- «Сучасний інформаційний сервіс публічної бібліотеки»;
- «Плануємо роботу бібліотеки на 2020 рік».

Для сільських бібліотекарів Тернопільська районна ЦБД провела цікаві майстер-класи на такі теми, як: «Вчимося писати проєкти», «Показові проведення масових заходів», «Наші напрацювання – для вас», «Професійно зростаємо з Інтернетом».

Шумська ЦБД розробила методичні рекомендації «Канікули з книгою» на допомогу проведення Всеукраїнського тижня дитячого читання та літніх читань. Протягом року проведено 8 виробничих нарад на яких інформували про інноваційні форми та методи роботи із дітьми, ознайомлювали із матеріалами досвіду бібліотек як України так і світових. На одній з нарад працівників бібліотекарі мали можливість вдосконалити свої комунікативні навички, взявши участь у тренінгу «Спілкуйся просто» завдяки Центру розвитку ініціатив «ІнСорс».

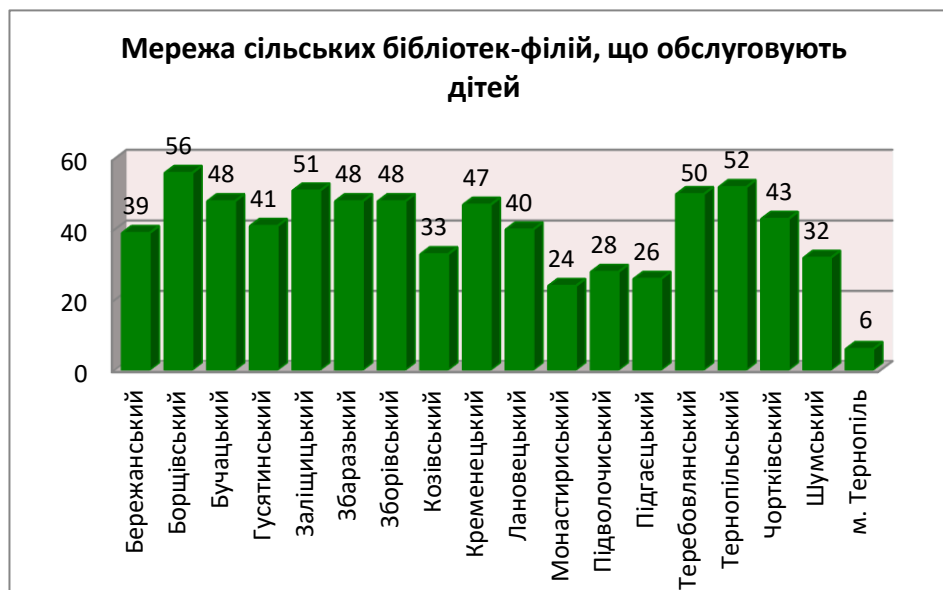
У Кременецькій ЦБД систематично поповнюється матеріалами куточок: «Дитячий бібліотекар: досвід, проблеми, творчість». Робота бібліотек, що обслуговують дітей ЦБС висвітлюється на блозі «Кременецька централізована бібліотечна система», до уваги користувачів блогу інформація про проведення різноманітних масових заходів. На сторінці «Методичний вісник» висвітлюються матеріали проведення семінарів, практикумів, нарад, систематично надаються консультації професійного спрямування.

Таблиці

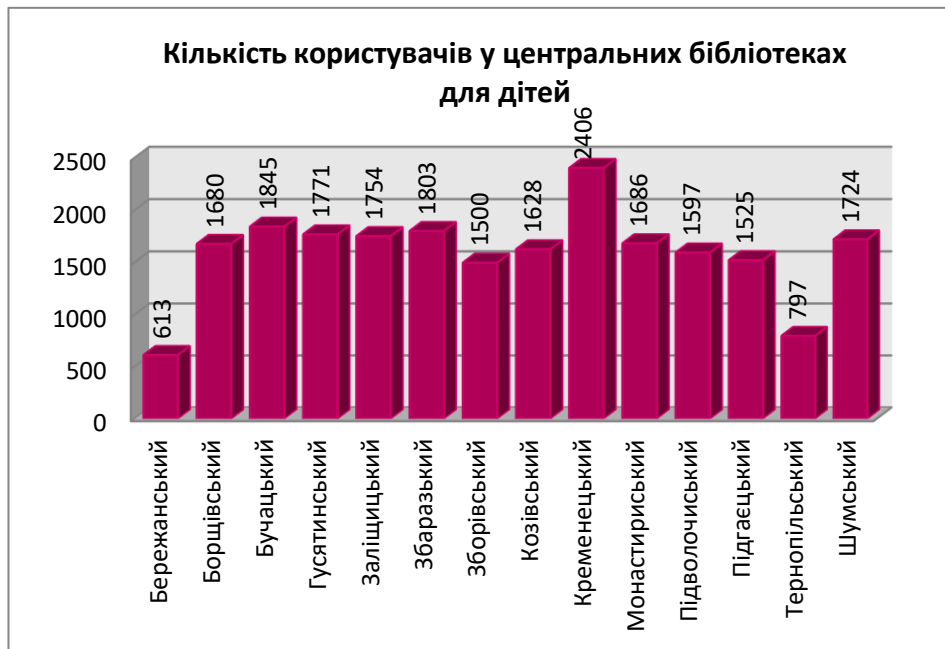
Табл. 1

Табл. 2

Табл. 3

Табл. 4

Табл. 5

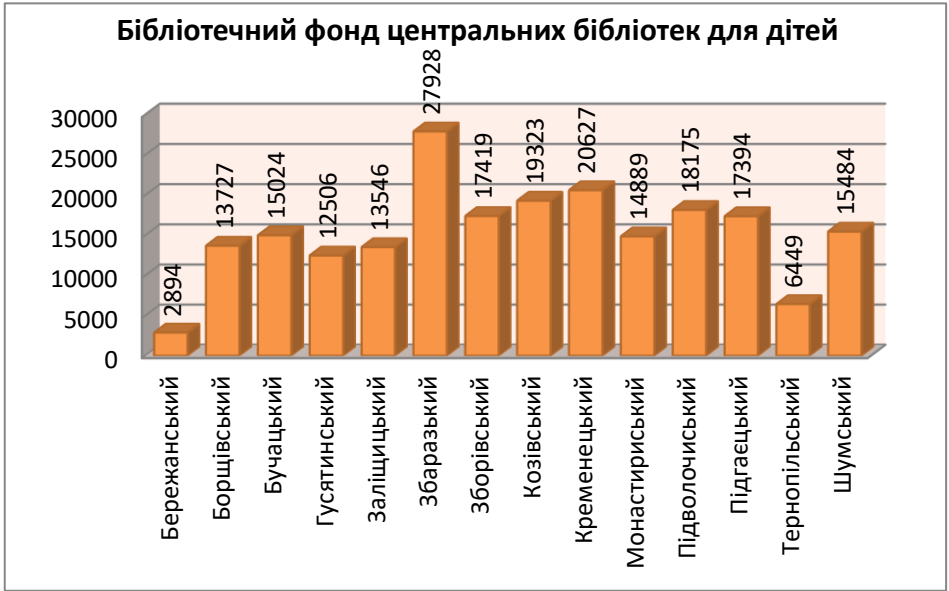

Табл. 6

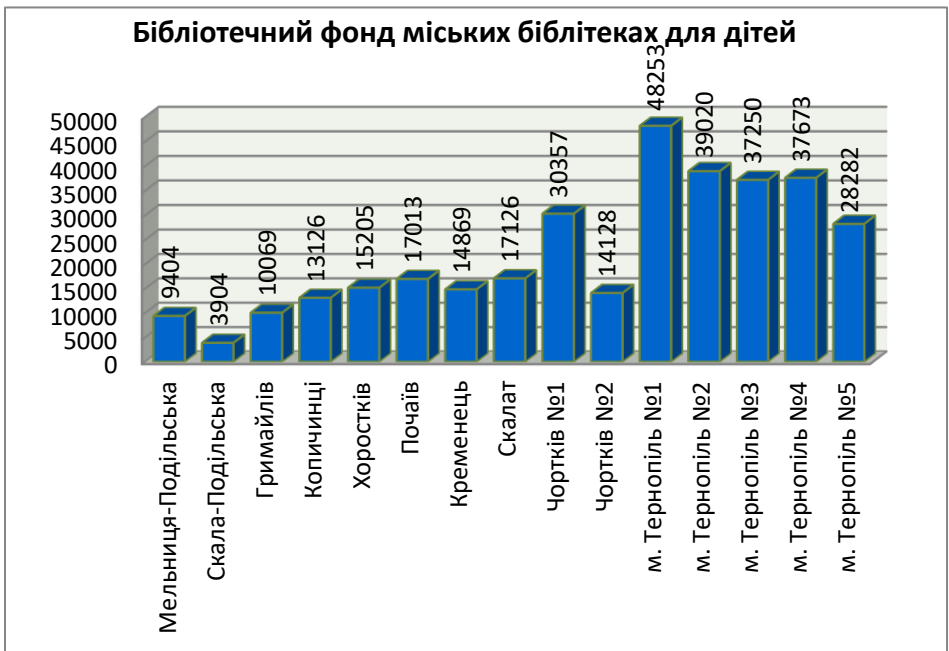

Табл. 7

Табл. 8

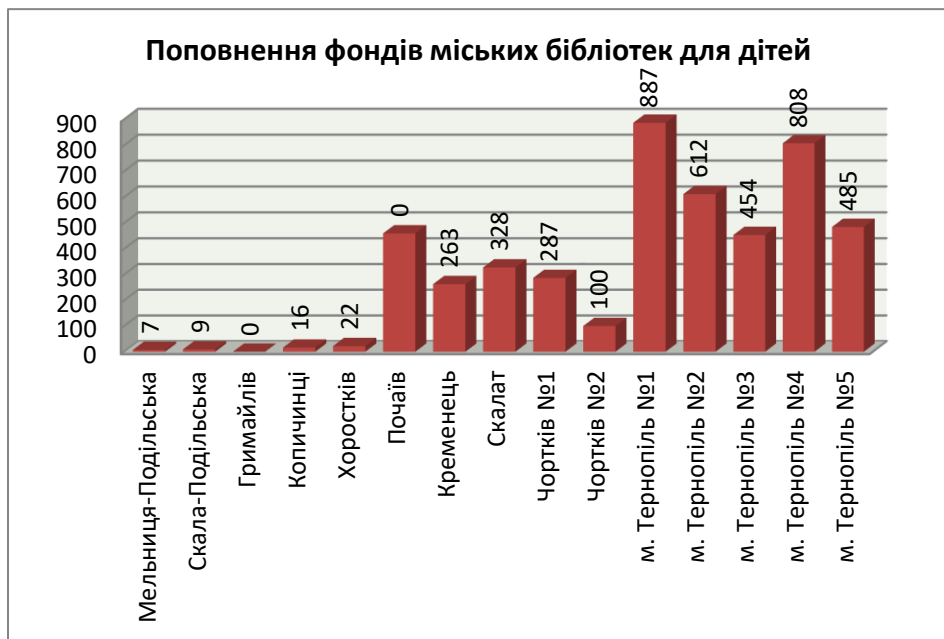

Табл. 9

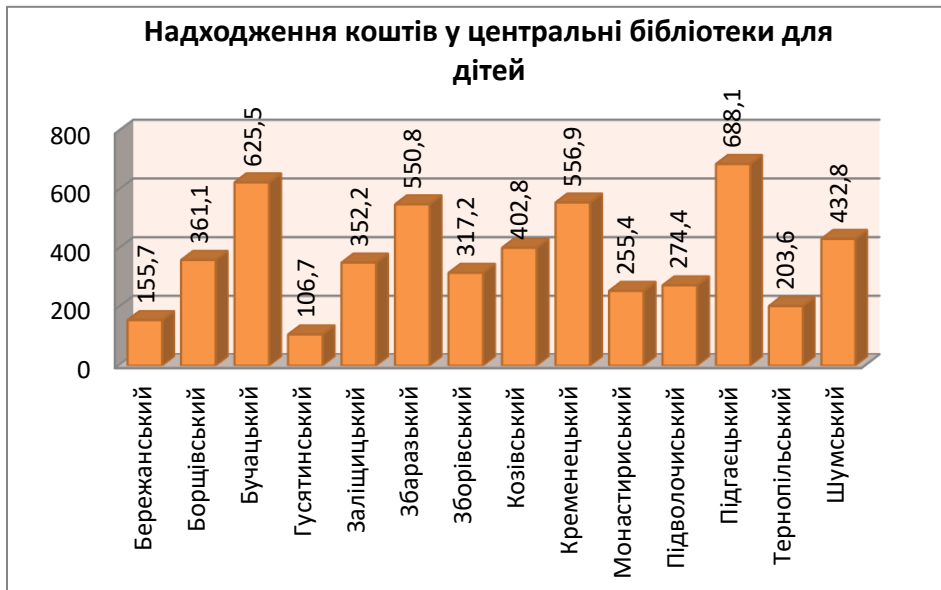
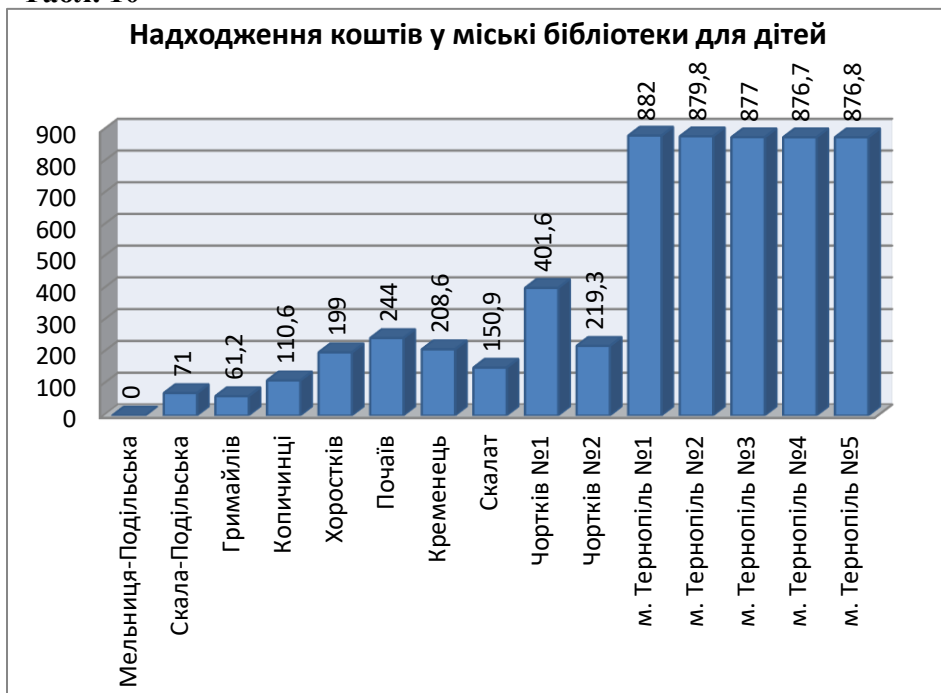
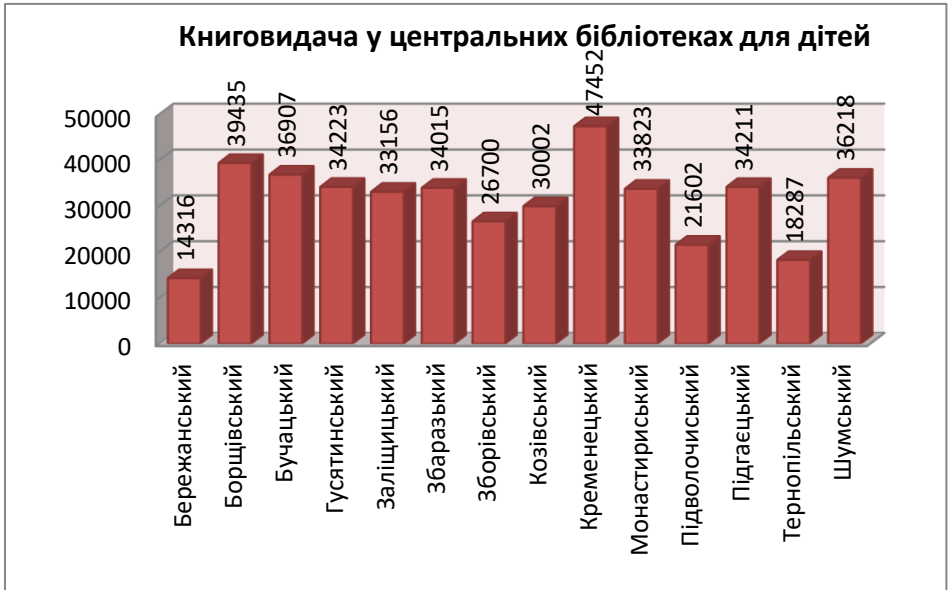

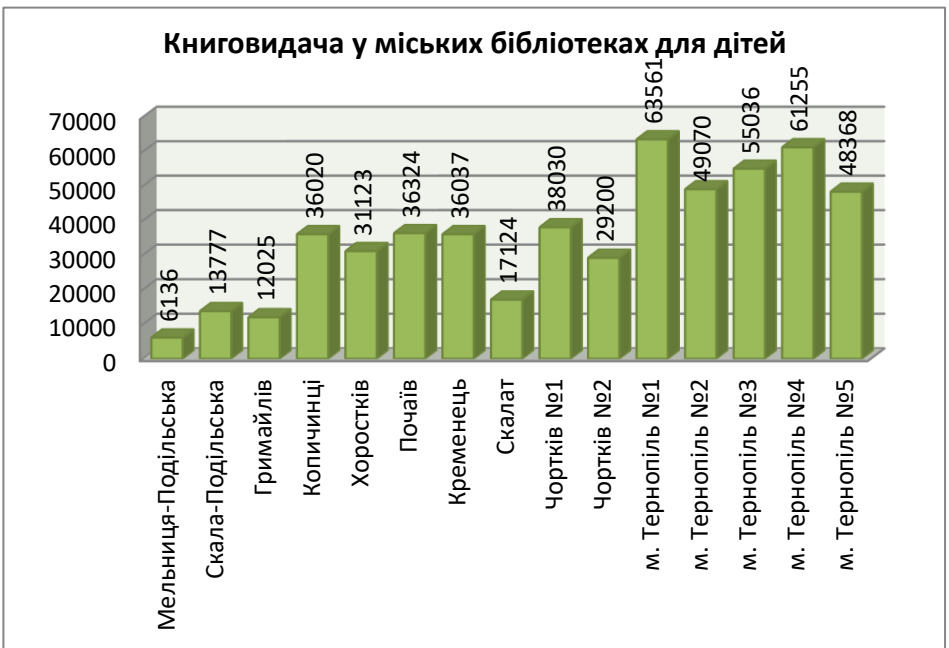
Табл. 10

Табл. 11

Табл. 12

Наша адреса:
м. Тернопіль
вул. Коперника, 17
46001

E-mail: chbibl@ukr.net
Сайт: <http://odb.te.ua>